

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ES stratēģija Adrijas un Jonijas jūras reģionam (EUSAIR)” (izpētes atzinums)

(2014/C 177/05)

Galvenais ziņotājs: *Dimitriadis*

Galvenais līdzziņotājs: *Palmieri*

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks Maroš Šefčovič 2013. gada 20. novembrī lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“ES stratēģija Adrijas un Jonijas jūras reģionam (EUSAIR)”.

Komitejas Birojs 2013. gada 15. oktobrī uzdeva Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 495. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 21. un 22. janvārī (2014. gada 21. janvāra sēdē), iecēla *Dimitriadis* kgu par galveno ziņotāju un *Palmieri* kgu par galveno līdzziņotāju un ar 150 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē īpaši rūpīgo darbu, kas ieguldīts, izstrādājot Adrijas un Jonijas jūras reģionam veltīto Eiropas Savienības stratēģiju (EUSAIR), kuras mērķis ir atbalstīt kohēziju un konkurētspēju, ņemot vērā tos uzdevumus, kurus nav iespējams veiksmīgi atrisināt tikai reģionu vai valstu spēkiem ar parasto līdzekļu palīdzību.

1.2. EESK atzīmē, ka darba dokumentā nav norādīts uz sadarbības Vidusjūras reģionā stratēģisko vērtību. EESK vēlas uzsvērt, ka Adrijas un Jonijas reģionālā sadarbība ir svarīga ne tikai palīdzības sniegšanai Rietumbalkānu valstīm pirmspievienošanās procesā un saiknes stiprināšanai ar Donavas un Baltijas makroreģioniem – ir arī svarīgi Adrijas un Jonijas jūras reģionu uzskatīt par Vidusjūras baseina funkcionālu teritoriju.

1.3. EESK ir pārliecināta, ka EUSAIR ir jāpieņem visaptveroša programma, kas ietver virkni uz darbību orientētu projektu un shēmu. Stratēģijā jāizmanto labākā prakse, kas jau izstrādāta citās makroreģionu stratēģijās (Baltijas jūra, Donava un Atlantijas okeāna reģions), iespējas, ko sniedz Savienība Vidusjūrai⁽¹⁾, stratēģija “Eiropa 2020”, pastāvošās ES programmas un finansēšanas pasākumi⁽²⁾, kā arī tādas ES iniciatīvas kā INTERACT tehniskās palīdzības sniegšanai un apmācības nodrošināšanai⁽³⁾. Tai jābūt arī operatīvi saistītai ar citām ES politikas jomām, piemēram ar kohēzijas, kopīgo lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu un enerģijas tīkliem, programmu “Apvārsnis 2020”, Digitālo programmu, COSME programmu, integrēto jūrniecības politiku un kopējo Eiropas patvēruma sistēmas politiku⁽⁴⁾. Rezultātam vajadzētu būt sarakstam ar praktiskiem pasākumiem, programmām un shēmām, lai reģiona iedzīvotāju interesēs nodrošinātu labāku kohēziju.

1.4. EESK norāda, ka darba dokumentā pilnīgi nemaz nav atspoguļots privātā sektora viedoklis un uzsver, ka šim sektoram ir būtiska nozīme izaugsmes un nodarbinātības veicināšanā. Tā uzsver, ka gan privātā sektora, gan pilsoniskās sabiedrības pārstāvji ir aktīvāk jāiesaista stratēģijas EUSAIR sagatavošanā un īstenošanā. Ļoti būtu vēlams uzlabot privātā sektora potenciāla izmantošanu investīciju piesaistes (gan vietējā, gan starptautiskā līmenī) un uzņēmējdarbības iespēju veidošanas jomā.

⁽¹⁾ EESK izpētes atzinums “Makroreģionālās stratēģijas izstrāde Vidusjūras reģionam – priekšrocības, ko varētu gūt salu dalībvalstis”, OV C 44, 15.2.2013., 1. lpp.

⁽²⁾ Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 24. oktobra Regulu (EK) Nr. 1638/2006, ar ko paredz vispārējos noteikumus Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta izveidošanai, OV L 310, 9.11.2006., 1. lpp.

⁽³⁾ — http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911;

— <http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619> (INTERACT punkts Vidusjūras reģionam (Valensijā)).

⁽⁴⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionālajai komitejai “Patvēruma politikas plāns. Integrēta pieeja aizsardzībai visā ES teritorijā”, COM(2008) 360 final.

1.5. EESK ir pārliecināta, ka stratēģijā būtu jāveido spēcīgāka sociālā dimensija, lai uzlabotu atbalstu iekļaujošai izaugsmei Adrijas un Jonijas jūras reģionā. Ļoti svarīgi ir arī iesaistīt atstumto grupu, piemēram, migrantu kopienas, cilvēkus ar invaliditāti un sieviešu organizāciju pārstāvjus sociālajā dialogā un pilnībā atbalstīt ES politiku, kas vērsta uz tādas diskriminācijas novēršanu, kuras pamatā ir rase vai etniskā izcelsme, invaliditāte, vecums, dzimumorientācija vai dzimums.

1.6. EESK pauž nožēlu, ka darba dokumentā nav pienācīgi risināti jautājumi, kas saistīti ar nelikumīgas un nelegālas migrācijas plūsmu. ES ir rūpīgāk jāstrādā pie palīdzības sniegšanas Adrijas un Jonijas jūras reģionam, lai novērstu migrācijas radītās problēmas un iekļautu imigrantus sabiedrībā.

1.7. EESK ir pārliecināta, ka ļoti svarīgs ir policijas dienestu darbs un drošība, lai panāktu progresu Adrijas un Jonijas jūras reģionā, un aicina Padomi palielināt FRONTEX budžetu un darbības pilnvaras⁽⁵⁾.

1.8. Lai arī pēdējos gados sadarbības reģionā ir īstenotas vairākas partnerību iniciatīvas un projekti, kas saistīti ar makroreģionāliem jautājumiem ("Adrijas Eiroreģions", "Adrijas un Jonijas reģiona tirdzniecības kameru forums", "Adrijas un Jonijas reģiona pilsētu forums", *Uniadriion* u.c.), EESK vērs uzmanību uz to, ka šīs stratēģijas praktiskai izpaušmei bija nepieciešams ilgs laiks, neskatoties uz to, ka diskusijas par Adrijas un Jonijas jūras reģiona iniciatīvu sākās jau 1999. gada oktobrī pēc Itālijas valdības ierosinājuma, un šo iniciatīvu oficiāli izveidoja 2000. gada maijā ar Ankonas deklarāciju. Pēc šīs visas aizkavēšanās laika grafiks galīgajai apstiprināšanai tika saīsināts, un tas ļoti sarežģīja EESK locekļu darbu Komitejas nostājas izstrādē.

2. ES stratēģija Adrijas un Jonijas jūras reģionam (EUSAIR): konteksts un problēmas

2.1. Pirmie sadarbības mēģinājumi Adrijas un Jonijas jūras reģionā ir saistīti ar 1999. gadā aizsākto Dienvidaustrumeiropas Stabilitātes paktu. Tajā ietvertās pamatnostādnes bija vērstas uz miera, demokrātijas, cilvēktiesību un ekonomikas stiprināšanu Eiropas dienvidaustrumu valstīs laikā no 1999. līdz 2008. gadam. Šīs iniciatīvas ietvaros Somijas ES prezidentūras laikā 1999. gada oktobrī Tampērē Itālijas valdība prezentēja Adrijas un Jonijas jūras reģiona iniciatīvu, kas oficiāli tika aizsākta 2000. gada maijā Ankonā (Itālija), parakstot Ankonas deklarāciju. Šī deklarācija kļuva par politisko stūrakmeni Adrijas un Jonijas jūras reģiona teritoriālās sadarbības stiprināšanai, politiskās un ekonomiskās stabilitātes veicināšanai un kā arī radīja noturīgu pamatu Eiropas integrācijas procesam. Sākumā to parakstīja Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Horvātijas, Grieķijas, Itālijas un Slovēnijas ārlietu ministri, taču vēlāk tai pievienojās arī Serbijas un Melnkalnes federatīvā savienība.

2.1.1. Pamatojoties uz Ankonas deklarāciju, darbību uzsāka vairāki iestāžu sadarbības tīkli ar mērķi atbalstīt kohēziju un konkurētspēju Adrijas un Jonijas jūras reģionā: Adrijas un Jonijas Eiroreģions, Pilsētu forums, Tirdzniecības kameru forums, Universitāšu forums (*UNIADRION*) un Adrijas un Jonijas jūras reģiona Iniciatīva.

2.2. 2012. gada 19. novembrī ministriju sanāksmē, kurā piedalījās Komisijas pārstāvji un Adrijas un Jonijas jūras reģiona valstu ārlietu ministri, tika pieņemti šādi lēmumi:

- visas iesaistītās puses pauž aktīvu atbalstu jaunajai stratēģijai,
- jaunajā stratēģijā tiks izmantota labākā prakse un pieredze, kas gūta, īstenojot Donavas reģiona⁽⁶⁾ un Baltijas jūras reģiona⁽⁷⁾ makroreģionālās stratēģijas,
- pasākumiem nevajadzētu pārklāties ar jūrlietu stratēģiju,
- būtu jānodrošina stratēģijai nepieciešamie cilvēkresursi, tās izstrādei un īstenošanai paredzot atbilstošu personālu,
- rīcības plānā būtu jānosaka konkrēti pasākumi un projekti,
- vēlāk varētu lemt par papildu rīcības jomām un locekļiem.

⁽⁵⁾ EESK pašiniciatīvas atzinums "Nelegālā imigrācija pa jūras ceļiem Eiropas Vidusjūras reģiona valstīs", OV C 67, 6.3.2014., 32. lpp.

⁽⁶⁾ COM(2010) 715 final.

⁽⁷⁾ COM(2009) 248 final.

2.3. Ņemot vērā Eiropadomes 2012. gada 14. decembra lēmumu⁽⁸⁾ par jaunas makroreģionālas stratēģijas izstrādi Adrijas un Jonijas jūras reģionam līdz 2014. gada beigām un atbilstoši saņemtajām pilnvarām, Komisijas dienesti varētu sākt paziņojuma un rīcības plāna sagatavošanu, kas noslēgumā būtu jāapstiprina prezidējošai valstij Itālijai.

2.4. 2013. gada 22. oktobrī Padome pirmo reizi pieņēma makroreģionālo stratēģiju pamatiezīmju stratēģiskos kritērijus. Tie ir šādi:

- stiprināt attiecīgo dalībvalstu sadarbību, sadarbību ar ieinteresētajām citām valstīm un ar ieinteresētajām valstīm ārpus ES kopējo interešu jomās,
- mobilizēt dažādus pieejamos finansējuma avotus un attiecīgās ieinteresētās personas, lai uzlabotu politikas izstrādi un īstenošanu dažādās ES, valstu un reģionālās politikas jomās;
- uzlabot pastāvošos sadarbības mehānismus un tīklus,
- veicināt jaunu kvalitatīvu projektu izstrādi un uzlabot šādu projektu finansēšanas iespējas.

2.5. Iesaistītās valstis attiecībā uz Adrijas un Jonijas jūras reģiona stratēģiju ir uzņēmušās stingras politiskas saistības un ir labi informētas. Pati ES to uzskata ne vien par uzdevumu, bet arī par lielisku iespēju. Šīs stratēģijas uzdevums ir savienot un aizsargāt. Tā nodrošinās atbalstu kohēzijai ārpus ES robežām teritorijā, kas ir ļoti svarīga kontinenta stabilitātei.

2.6. Adrijas un Jonijas jūras reģiona stratēģija no politiskā un tehniskā viedokļa papildina Donavas reģiona makroreģionālo stratēģiju (tā ietver vairākas valstis, kas ir iesaistītas arī Adrijas un Jonijas jūras reģiona stratēģijā) un Baltijas jūras reģiona makroreģionālo stratēģiju.

2.7. Adrijas un Jonijas jūras reģionu skar vairākas smagas problēmas, piemēram, ekoloģiskas un vides problēmas, neefektīvi transporta sakari un neatbilstoša sadarbība kohēzijas, konkurētspējas un inovācijas atbalsta jomā. Viens no šo problēmu sekmīgas novēršanas līdzekļiem ir mūsdienīgas uzņēmējdarbības kultūras izplatīšana un MVU attīstība reģionā, veicinot to savstarpēju sadarbību un labākās prakses nodošanu.

2.8. Uz makroreģionālu pieeju balstīta stratēģija var radīt ietekmīgus impulsus, kas veicinātu Balkānu un Austrumeiropas valstu integrāciju Eiropā, integrētu attīstības politiku un labāku ES un valsts līdzekļu izmantošanu, kā arī stiprinātu apmaiņu un partnerību starp iesaistīto valstu pilsoniskās sabiedrības locekļiem.

2.8.1. Makroreģionāla sadarbība atvieglo ES standartu – *acquis communautaire* – ievērošanu, kas pozitīvi ietekmē virzību uz Eiropu un stabilitātes nostiprināšanos Adrijas un Jonijas jūras reģiona valstīs, kā arī reģionālā līmenī. Turklāt makroreģionāla stratēģijai ir būtiska teritoriju kohēzijas un sociālās un ekonomiskās integrācijas veicināšanai.

2.8.2. Lai nodrošinātu efektivitāti, makroreģionālā pieeja, kuras mērķis ir stiprināt dažādu ES politikas jomu sinerģiju un saskaņot dažādu Adrijas un Jonijas jūras reģiona ieinteresēto pušu ieguldījumu, būtu jābalsta uz trim principiem: vairāk savstarpēji papildinoša finansējuma, vairāk institucionālās koordinācijas un vairāk jaunu projektu. Šajā procesā nozīmīga loma būtu jāpiešķir privātajam sektoram.

2.8.3. Labi strukturēta makroreģionāla stratēģija varētu nodrošināt vienotu Eiropas sistēmu, kas veicinātu kultūras bagātināšanu un valstu pilsoniskās sabiedrības iespēju paplašināšanos reģionālā līmenī. Tas īpaši svarīgi ir tādiem reģioniem kā Austrumeiropa vai Balkāni, kuros demokrātiskas prakses nostiprināšanās ir cieši saistīta ar plaukstošas un dinamiskas publiskās sfēras attīstību.

2.8.4. Uz makroreģionālas stratēģijas pamata būs iespējams plānot infrastruktūras attīstību starptautiskā ģeogrāfiskā mērogā, veicinot IKT tīklu, autotransporta, dzelzceļa un ostu attīstību, vienlaikus nodrošinot teritoriālu kohēziju un konkurētspēju bez šķēršļiem un ierobežojumiem.

⁽⁸⁾ Eiropadomes secinājumi EUCO 205/12, 14.12.2012.

2.9. Neskatoties uz iniciatīvas ilgo uzsākšanu, to nesen pasludināja par steidzamu, un galīgie termiņi ir saīsināti, taču tas nelabvēlīgi ietekmē galīgo rezultātu.

3. Darba dokumenta vēriens un mērķi

3.1. ES stratēģijā Adrijas un Jonijas jūras reģionam (*EUSAIR*) Jonijas jūra ir vienojošs izšķirošs faktors. Stratēģija jāvērs uz reģionālām kopējas intereses jomām, kas ir ļoti svarīgas Adrijas un Jonijas jūras reģiona valstīm, un jāprecizē visi praktiskie jautājumi (pamata pīlāri, pārvaldība u.c.). Valdībām un sociālo partneru pārstāvjiem rīcības plāna svarīgākās prioritārās jomas būtu jānosaka un mērķi būtu jāizvirza, ņemot vērā kopējas vēlmes un tiecoties uz ilgtspējīgiem kopējo problēmu risinājumiem, īpašu uzmanību veltot jūrniecības un jūras vides investīcijām izaugsmes un nodarbinātības jomā.

3.2. Galvenais *EUSAIR* mērķis ir veicināt ilgtspējīgu ekonomisko un sociālo labklājību Adrijas un Jonijas jūras reģionā, izmantojot izaugsmi un darba vietu veidošanu, uzlabojot tā pievilcību, konkurētspēju un savienojamību, vienlaikus aizsargājot iekšzemes teritoriju vidi un piekrastes un jūras ekosistēmu.

3.3. Šis mērķis tiks sasniegts ar pasākumiem, kas tiks īstenoti atbilstoši četriem tematiskiem pīlāriem ⁽⁹⁾: jūrniecības un jūras vides inovatīvas izaugsmes veidošana; reģiona savienošana; vides saglabāšana, aizsardzība un kvalitātes uzlabošana, kā arī reģiona pievilcības uzlabošana.

3.3.1. **Pirmais pīlārs: jūrniecības un jūras vides inovatīvas izaugsmes veidošana** Zvejniecība ⁽¹⁰⁾ ir ļoti svarīga Adrijas un Jonijas jūras reģiona ekonomikas joma piekrastes teritorijās un to iedzīvotājiem. Šā pīlāra pamatmērķis ir attīstīt spēcīgu, augstas kvalitātes zvejniecības un akvakultūras nozari, kas būtu ilgtspējīga no vides un ekonomikas viedokļa un kas varētu radīt jaunas darba vietas.

3.3.2. **Otrais pīlārs: reģiona savienošana** Šis reģions atrodas ļoti svarīgā no ģeogrāfiskā skatījuma stratēģiskā vietā uz Eiropas ziemeļu, dienvidu, austrumu un rietumu asīm. Adrijas un Jonijas jūras reģions ir būtiskas preču, pasažieru un enerģijas plūsmu krustceļi. Vairāku Eiropas valstu imports un eksports lielā mērā ir atkarīgs no šīm teritorijām. Adrijas jūras maģistrāles nodrošina dzīvotspējīgus, uzticamus un konkurētspējīgus preču un pasažieru transporta pakalpojumus. Pasažieru kuģu reisi, naftas un gāzes transporta pārvadājumi palielinās gadu no gada. Diemžēl līdztekus tirdzniecības kravu pārvadājumiem Adrijas un Jonijas jūras ceļus izmanto arī krimināli tīkli, kas nodarbojas ar nelikumīgu tirdzniecību.

3.3.3. **Trešais pīlārs: saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti** Adrijas un Jonijas piekrastē un jūras vidē vērojama milzīga dzīvotņu un sugu daudzveidība. Vienlaicīgā spēcīgā antropogēnā spiediena un topogrāfisko īpatnību dēļ šīs dzīvotnes būtiski apdraud piesārņojuma risks. Sadarbība starp pusēm, kas ieinteresētas piekrastes teritorijās, notiek saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu, Barselonas konvenciju un tās protokolliem un to īsteno arī Adrijas jūras un tās piekrastes aizsardzības apvienotā komisija. Upju un jūras transports būtiski ietekmē Adrijas jūru.

3.3.4. **Ceturtais pīlārs: reģiona pievilcības uzlabošana** Tūrismam ir ekonomiski būtiska loma, jo šī joma ir viena no galvenajām reģionā un tās aktivitāte palielinās visātrāk. Daudzos gadījumos tas ir piekrastes reģionu un arvien biežāk arī iekšzemes ekonomikas pamats. Vērtējot atsevišķi, kruīzu nozare liecina par spēcīgu izaugsmes potenciālu. Beidzamo 10 gadu laikā pieprasījums pasaulē pēc kruīziem ir pieaudzis aptuveni divkārsā apmērā. Par to liecina Adrijas un Jonijas jūras reģions, kurā jau notiek strauja izaugsme. Turklāt šā reģiona kultūras un arheoloģiskais mantojums ir būtiski līdzekļi, kas ir jāizmanto visaptveroši. Jaunā makroreģionālā stratēģija varētu palīdzēt tūrisma nozares dalībniekiem novērst tādas iekšējas un ārējas problēmas kā pieaugoša citu galamērķu konkurence un sezonālās svārstības, kā arī iekļaut jaunus tirgus, ko tūrisma nozare līdz šim nav ņēmusi vērā, piemēram, tūristi ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēki. Makroreģionāla pieeja piekrastes, jūras tūrismam un citiem tā veidiem varētu kalpot par stimulu pārvaldības stiprināšanai, kā arī privātā sektora dalībnieku un starptautisku finanšu iestāžu iesaistīšanai.

⁽⁹⁾ Četri pīlāri: provizorisks to pasākumu struktūra, par kuriem vienojušies 8 ārlietu ministri un komisārs J. Hahn 2012. gada novembrī.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlaments: ziņojums par zivsaimniecības stratēģiju Adrijas un Jonijas jūrā (2012/2261 (INI), A7-0 234/2013).

4. Īpašas piezīmes par darba dokumentu

4.1. EESK norāda, ka šā reģiona valstu iedzīvotāju vidū informētība par dažādajiem jautājumiem ir ļoti atšķirīga. Ņemot vērā ļoti dažādo pieredzi četrās ES dalībvalstīs un četrās valstīs, kas nav tās dalībvalstis, un ļoti dažādo informētības un attīstības līmeni, reģionam ir vajadzīga vairāk dažādota stratēģija, kas attiecīgi pielāgota tā dažādam teritoriālajam potenciālam.

4.1.1. Tāpēc Komisijai jācenšas, lai palīdzētu uzlabot informētības līmeni un nodrošināt privātā sektora un plašāku sabiedrības organizāciju tiešu līdzdalību. Tas ir liels uzdevums.

4.2. EESK kopumā atbalsta darba dokumentu, kurā detalizēti analizēti svarīgākie elementi, ar kuru palīdzību paredzēts nodrošināt gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi Adrijas un Jonijas jūras reģionā. Četri pilāri atbilstoši aptver svarīgākās problēmas, uzdevumus un mērķus.

4.3. EESK vēlētos paust atzinību par pūliņiem, kas ieguldīti Adrijas un Jonijas jūras reģiona stratēģijas izstrādē. Darba dokumentā ir minēti trūkumi, norādītas sinerģijas, ieskicēts kopējais skatījums un izvirzīta virkne priekšlikumu, kas veido stabilu pamatu stratēģijas izstrādei. Tas ietver arī realistisku pasākumu kopumu un visu ieinteresēto personu aktīvu līdzdalību.

4.3.1. EESK ir pārliecināta, ka makroreģionālās stratēģijas var būtiski ietekmēt šā reģiona valstis. Labi pārdomāta stratēģija var nodrošināt vispārēju pamatsistēmu, un tās izstrādi var uzskatīt par stabilitātes stiprināšanas procesu, kas vienmēr ir priekšnoteikums privātā sektora investīciju piesaistei no reģiona un no ārpusreģiona avotiem.

4.3.2. EESK atbalsta prioritātes, kas ir identificētas kā reģiona stiprās puses, piemēram, tā nozīme kā preču, cilvēku un enerģijas plūsmas mezglam un tā konkurences priekšrocības ar jūru saistītas darbības un tūrisma jomā. Šīs jomas varētu kļūt par investīciju, izaugsmes un nodarbinātības virzītājspēkiem.

4.3.3. EESK piekrīt arī stratēģijas projektā paustajiem secinājumiem par to, ka ir jāstiprina sadarbības reģionā stratēģijas. EESK tāpēc ir pārliecināta, ka darbības plānā būtu jāuzsver klasteru un tīklu platformu veidošana kopēju iniciatīvu īstenošanai ar mērķi novērst kopējas nepilnības un izstrādāt kopēju redzējumu, lai reģionā attīstītu ilgtspējīgas un augsti konkurētspējīgas ekonomikas.

4.3.4. EESK atzīmē, ka dokumentā nav pienācīgi skatīti daži būtiski teritoriālās, sociālās un ekonomiskās kohēzijas aspekti.

4.3.5. EESK norāda, ka tādi svarīgi jautājumi kā pētniecība, inovācija un MVU attīstība un spēju veidošana būtu jāmin ne tikai kā vispārēji aspekti, bet tiem būtu jāpiešķir svarīgāka loma, lai tie kļūtu par reāliem reģionālās kohēzijas un konkurētspējas veicinātājiem.

4.3.6. Darba dokumentā nav minēts par Vidusjūras reģiona sadarbības stratēģisko nozīmi. Adrijas un Jonijas reģionālā sadarbība ir svarīga ne tikai palīdzības sniegšanai Rietumbalkānu valstīm pirmspievienšanās procesā un saiknes stiprināšanai ar Donavas un Baltijas makroreģioniem – ir svarīgi Adrijas un Jonijas jūras reģionu uzskatīt par Vidusjūras baseina funkcionālu teritoriju.

4.3.7. Nav pienācīgi risinātas ar nelikumīgo imigrāciju saistītas problēmas. Īpaši, iesaistot Itālijas dienvidu reģionus (Apūlijas, Bazilikatas, Kalabrijas un Sicīlijas reģionus) Adrijas un Jonijas jūras stratēģijā, ir nepieciešams vairāk pievērsties humāniem un drošības jautājumiem, kas saistīti ar migrāciju no Ziemeļāfrikas valstīm.

4.3.8. EESK uzskata, ka pašreizējā veidolā stratēģija ietver samērā garu uzskaitījumu ar problemātiskajām jomām, strukturālajiem trūkumiem un mērķiem. Šis plašais uzskaitījums ir nelietderīgs un būtu jāsaīsina, lai tas būtu pārskatāms un reālistisks pasākumu saraksts. EESK tāpēc vēlas ieteikt stratēģijas saturā ietvert tikai vissvarīgākās darbības jomas un noteikt vissvarīgākos pasākumus īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, sākot no visnozīmīgākajiem jautājumiem.

4.3.9. EESK ir pārliecināta, ka Adrijas un Jonijas jūras reģiona stratēģijā būtu jāiesaista visi ieinteresētie: valdības, reģionālās un vietējās pašvaldības, universitātes, pētniecības iestādes, privātā sektora uzņēmumi un MVU, sociālie partneri, NVO un pilsoniskā sabiedrība, apliecinot, ka stratēģijā ir ievēroti daudzlīmeņu pārvaldības un aktīvas pilsoņu līdzdalības principi⁽¹¹⁾.

4.3.10. EESK ir informēta par lēmumiem, ko Padome ir pieņēmusi, lai makroreģionālai stratēģijai nebūtu nepieciešami lielāki līdzekļi, vairāk regulējuma vai jaunas pārvaldes iestādes (trīs “nē”), taču tā ir pārliecināta, ka tehniskai palīdzībai ir nepieciešams lielāks finansējums, lai nodrošinātu stratēģijas sekmīgu īstenošanu nākotnē.

4.3.11. EESK ir arī pārliecināta, ka tas ievērojamais finansējums, kas jau ir paredzēts no ES reģionālajām programmām caur struktūrfondiem, ir pietiekams un ka tas ir efektīvi jāizmanto šīs stratēģijas īstenošanai, efektīvāk koordinējot pasākumus, kas pakļauti vienotai stratēģiskai pieejai.

5. Īpašas piezīmes par četriem pīlāriem

5.1. **Jūrniecības un jūras vides inovatīvas izaugsmes veidošana:** EESK atzīst, ka jūra ir pareizi identificēta kā pamatelements, kas var palīdzēt šā reģiona valstīm nodrošināt dažādu ekonomikas jomu dinamiku un tā iedzīvotājiem – atrast peļņu nesošu darbu. EESK ir pārliecināta, ka ir svarīgi izstrādāt jaunus plānošanas modeļus, kas var nodrošināt ar jūru saistītas ekonomikas vērtību ķēžu (jūras pārtika, jūras tūrisms, jūras rūpniecība, jūras loģistika un jūras resursi) iekļaušanu un papildinātpēji.

5.1.1. Šajā stratēģijā pareizi ir izdarīts secinājums, ka centrā liekamas ar jūru saistītas darbības jomas, jo akvakultūra jau ir piesaistījusi ievērojamus ieguldījumus lielajās šā reģiona valstīs, un citi to var izmantot kā piemēru. Jaunas investīcijas iekārtās un papildu darbības jomās varētu nest ienākumus jau tuvākajā laikā, un tādējādi tās varētu finansēt no EIB, citu valstu privātā sektora līdzekļiem un vietējiem ieguldījumiem.

5.1.2. EESK piekrīt, ka nepieciešama uzņēmējdarbības kultūra, kas būtu efektīva resursu ziņā, jo tā palīdzētu uzlabot pārvaldības praksi svarīgākajās darbības jomās. Šo reģionu un jo īpaši valstis, kas nav ES dalībvalstis, skar ierobežojumi un uzņēmējdarbību ierobežojoša nostāja, ko ļoti pozitīvi varētu ietekmēt aktīva sadarbība, pieņemot jaunu uzņēmējdarbības kultūru. EESK uzskata, ka privātiem uzņēmumiem vajadzētu būt šā procesa veicinātājiem.

5.1.3. EESK ierosina, ka ideja šo reģionu veidot par inovatīvas darbības centru ir jānosaka par tālejošu ilgtermiņa mērķi. Pašlaik reģiona spējas ir ierobežotas. Stratēģijas mērķim tāpēc vajadzētu būt sinerģiju veidošanai, kā arī apmācības un izglītības infrastruktūras uzlabošanai, lai pakāpeniski attīstītu ar jūru saistītu darbību un samazinātu līdzsvara trūkumu, kas pastāv kvalificēta darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma jomā. Ja Eiropas Savienībai palīdzēs uzņēmējdarbības kopiena, rūpniecības nozares un pilsoniskā sabiedrība, tā varēs uzņemties būtisku lomu labākās prakses un specializēto zināšanu nodošanā un atbalstīšanā šajā reģionā.

5.1.4. EESK uzskata, ka zvejniecībai ir būtiska sociāla un ekonomiska loma Adrijas un Jonijas jūras reģionā, taču pamata infrastruktūra dažās valstīs ir neapmierinoša. Tāpēc, izstrādājot rīcības plānu, būtu rūpīgi jāizvērtē stāvoklis un jāveic reālistiska plānošana. Komiteja arī mudina ārpus ES valstis stingrāk ievērot ES tiesību aktus zvejniecības jomā.

5.2. **Reģiona savienošana:** EESK ir pārliecināta, ka līdz šim ir pastāvējis spēcīgs savienojamības trūkums starp šā reģiona valstīm un īpaši izteikti tas vērojams enerģētikas prasību izpildes jomā. Turklāt transporta un komunikāciju savienojumi ar iekšzemi un salām ir nepietiekami. EESK piekrīt, ka ir nepieciešams uzlabot jūras un gaisa savienojumus reģionā un ar teritorijām ārpus tā un tāpēc uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai 2012. gada novembrī pieņemtā Adrijas un Jonijas jūras reģiona jūrlietu stratēģija⁽¹²⁾ kļūtu par vienu no galvenajām EUSAIR sastāvdaļām, dodot iespēju attīstīt efektīvu transporta savienojumu sistēmu īpaši tām valstīm, kurām nav jūras pieejas un kuras atrodas nomaļos reģionos.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹²⁾ COM (2012) 713 galīgā redakcija.

5.2.1. EESK atbalsta ierosināto Adrijas un Jonijas jūras maģistrāli, kas dos iespēju uzlabot satiksmes sastrēgumu pārvaldību, mazināt konkurences nepilnības salu reģionos un iekšzemes teritorijās, kā arī uzlabot savienojumus ar citiem Vidusjūras reģiona transporta koridoriem.

5.2.2. EESK uzskata, ka darba dokumentā nav pietiekami izcelti enerģētikas jautājumi, lai gan ES nepārtraukti meklē alternatīvus enerģijas avotus un jaunus satiksmes ceļus ar naftu un gāzi eksportējošām valstīm. Ir paredzēts, ka būtiski jauni cauruļvadi, kas savienos Eiropu ar enerģijas ražotājiem varētu iet caur Adrijas un Jonijas jūras reģionu. Kā piemēru var minēt vienošanos ar Azerbaidžānu, Grieķiju un Itāliju par TAP.

5.2.3. EESK ir pārliecināta, ka, ņemot vērā narkotiku tirdzniecības un nelikumīgās imigrācijas problēmas, kas raksturīgas šai teritorijai, Adrijas un Jonijas jūras reģionam ir nepieciešams uzlabots pārvaldes modelis, efektīva policijas sistēma un ciešāka sadarbība ar reģionālajām un ES iestādēm. Tāpēc EESK aicina Eiropadomi palielināt *FRONTEX* budžetu un rīcības pilnvaras.

5.3. **Saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti:** atbilstoši ES stingrajai vides politikai *EUSAIR* stratēģijā ir noteikti tālejoši mērķi. EESK atzinīgi vērtē šādu pieeju, ņemot vērā bioloģiskās daudzveidības nozīmi un tādu dzīvotņu pastāvēšanu, ko ievērojami apdraud piesārņojums, kā arī atbalsta ciešākas sadarbības priekšlikumus starp piekrastes valstīm, ievērojot pamatdirektīvu par jūras vides stratēģiju, Barselonas konvenciju, un Adrijas jūras un tās piekrastes aizsardzības apvienoto komisiju. EESK ir pārliecināta, ka dažas no šā reģiona valstīm varētu nebūt gatavas šādi tālejošai politikai un ka tām būtu vajadzīgi jauni stimuli, tostarp iespējama finansējums uzņēmumiem, lai tie savu ražošanu pielāgotu atbilstoši vides standartiem.

5.3.1. EESK uzskata, ka šā pilāra svarīgākā darbības joma ir Ūdens pamatdirektīvas ⁽¹³⁾ noteikumu īstenošana, respektīvi, nitrāta emisiju samazināšana jūras vides uzlabošanas nolūkā.

5.3.2. Tā atbalsta arī progresīvu satiksmes pārvaldības tehnoloģiju ieviešanu, lai samazinātu jūras piesārņošanu un balasta ūdeņu izgāšanu, kā arī lai stimulētu projektus to atkritumu pārvaldībai, kas rodas piekrastē uz sauszemes notiekošu aktivitāšu rezultātā.

5.3.3. EESK atbalsta Jūras teritoriālās plānošanas pieeju, Jūras aizsargājamo teritoriju, *Natura 2000* un piekrastes zonas integrētas apsaimniekošanas īstenošanu.

5.3.4. EESK vēlētos piezīmēt, ka atbilstība ir jāievēro ne tikai ES dalībvalstīm, bet arī, un jo īpaši, valstīm ārpus ES, lai vienkāršotu to iestāšanos Savienībā.

5.3.5. EESK ir arī pārliecināta, ka sadarbības uzlabošana visos labākās prakses apmaiņas līmeņos starp Jūras aizsargājamo teritoriju iestādēm ir efektīvs vides aizsardzības veids.

5.4. Reģiona pievilcības palielināšana

5.4.1. EESK pauž stingru atbalstu tūrisma lomai un tās gaidāmajai izaugsmei nākotnē ⁽¹⁴⁾, kad tā varētu kļūt par galveno ekonomiskās darbības jomu piekrastes reģionos. Tūrisms ir piesaistījis lielākos Eiropas uzņēmumus, kas investē kvalitatīvā tūrismā un būtiski palielina iespējamo tūristu apriti. Tas nodrošina daudzas ekonomiskas priekšrocības, veicina izaugsmi un labi apmaksātu darba vietu veidošanu, īpaši jauniešiem. Tomēr, ja tūrisms kļūst intensīvs, ir jāparedz kompensējoši pasākumi, lai mazinātu negatīvu ietekmi uz piekrastes un jūras vidi, no kuras tas ir ievērojami atkarīgs.

5.4.2. EESK iesaka, ka tūrisma jomā vajadzētu noteikt stingru pārvaldības praksi, lai tas kļūtu videi nekaitīgāks un iekļaujošāks. Komiteja vēlas uzsvērt, ka uzņēmējdarbības kopiena, rūpniecības nozares un pilsoniskā sabiedrība šajā ziņā var nodrošināt vērtīgu atbalstu.

⁽¹³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK.

⁽¹⁴⁾ Pasaules Tūrisma organizācija cer, ka tūristu apmeklējumu skaits visā pasaulē laikā līdz 2030. gadam palielināsies par 3,3 % katru gadu. Citus Pasaules Tūrisma organizācijas datus skatīt 2012. gada izdevumā vietnē WWW.UNWTO.org Eiropu apmeklē vairāk nekā puse starptautisko tūristu un tās izaugsme ir visstraujākā.

5.4.3. EESK ir pārliecināta, ka kruīzu sektora loma būtu jāpalielina, jāuzlabo tā pārvaldība un labāk jāiekļauj tūristiem paredzētos produktos. Komiteja vēlētos, lai lielāka uzmanība tiktu pievērsta jūras tūrisma nozarei saskaņā ar jaunajām politiskajām iniciatīvām un stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem atbilstoši Komisijas centieniem veidot integrētu piekrastes un jūras tūrisma stratēģiju.

5.4.4. EESK vēlas ieteikt, ka kultūras un arheoloģiski aspekti būtu rūpīgi jāiekļauj tūrisma darbībā. Tūrisma vajadzētu diferencēt, iekļaujot citas darbības, piemēram, konferences, ekotūrisma, lauku tūrisma, tematiskus produktus un ceļus, akadēmiskus pētījumus un radošās industrijas. EESK uzskata, ka visu tūrisma darbību pamatā jābūt universāla dizaina principiem.

5.4.5. Jaunā makroreģionālā stratēģija varētu palīdzēt tūrisma nozares dalībniekiem novērst tādas iekšējas un ārējas problēmas kā pieaugoša citu galamērķu konkurence un sezonālās svārstības, kā arī iekļaut jaunus tirgus, ko tūrisma nozare līdz šim nav ņēmusi vērā, piemēram, tūristi ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēki, iekļaujot paraugpraksi izstrādājamajos reģionālajos rīcības plānos integrētas teritoriālās attīstības veicināšanai.

Briselē, 2014. gada 21. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*
